

Станимира Колева
**ОЦЕНЪЧНОСТТА НА ФРАЗЕОЛОГИЗМИТЕ
В МЕДИЙНИЯ ТЕКСТ**

(върху материал от рубрики за политика в български
и словашки онлайн медии)

Stanimira Koleva

**EVALUATION OF PHRASEOLOGICAL
UNITS IN MEDIA TEXTS**

(based on political topics in Bulgarian
and Slovak online media)

Abstract: The article deals with the evaluative aspect of phraseological units used in informative political texts in online media. The focus is on the evaluative attitude (rational assessment respectively) and the emotive attitude (emotive assessment respectively) as composite elements of the evaluation of these units through which expressiveness is achieved. A way is sought to convey expression through phraseology in a certain context.

Keywords: phraseological units, media texts, evaluation, expression.

Оценъчността е сред основните характеристики на фразеологичната единица (по-нататък ФЕ) и важна част от т.нар. макрокомпонентно представяне на значението на средствата за номинация¹. Заедно с експресивността и образността, с които е тясно свързана, тя надгражда денотативното съдържание на фразеоло-

¹ Хипотезата за макрокомпонентния състав на номинативните единици е формулирана във връзка със създаването на фразеологичен подфонд към Машинния фонд на руския език. Представлява семантичен модел на думите и ФЕ, включващ компонентите: граматичен, денотативен, оценъч-

гизма и определя специфичния му характер. Тази идея се разработва в руската лингвокултурологична наука и намира израз в „Большой фразеологический словарь русского языка“ (2006) (Петрова 2014: 146–147). Оценъчната информация в семантиката на ФЕ е прагматично ориентирана. Тя добавя конотативно значение към денотативното във вид на отношение на говорещото лице към заобикалящия го свят. При употреба на ФЕ в медийния текст (по-нататък МТ) това отношение дава допълнителна стойност на отразената информация. Чрез него се разкрива част от ценностите и приетите норми в обществото, както и чувствата на индивида.

Обект на нашето изследване са фразеологичните единици, присъстващи в информационния МТ, в частност онлайн новини. Спираме се върху примери от цитирана реч², възпроизведена от устно изказване. Целта, която си поставяме в тази разработка, е да акцентираме върху експресивността и оценката на ФЕ (в определени медийни текстове), благодарение на които се постига въздействие върху адресатите. Правим опит за тълкуване на образната основа на ФЕ, за да се прояви по-ясно мотивът за оценка. Открояваме и някои трансформации при използването на ФЕ, които оказват влияние върху изразяването на оценка.

Източници на анализирания материал са рубриците за политика на два популярни медийни сайта: в България – *dnevnik.bg*, и в Словакия – *pravda.sk*. От тях са проучени по 100 новинарски статии, или общо 200 статии, публикувани през 2018 г. и 2020 г. В изследването се прилагат съпоставителен метод и метод на анализ на съдържанието, известен като *контент анализ* (*content analysis*). Чрез съпоставяне на фразеологизми от родствените езици български и словашки се цели да се открие кое е

чен, мотивационно-образен, емотивен (емоционално-оценъчен) и стилистичен (вж. Телия 1991, БФСРЯ 2006).

² Под цитирана реч се има предвид тази реч, която „стои най-близо до изходната актуална реч, тя се възпроизвежда в този вид, в който е произнесена от своя автор в съответната речева ситуация...“ (Ницолова 1984: 90).

общото и кое различното при употребата на ФЕ в МТ с оглед на експресията и оценката им. Екскерпираните примери се анализират количествено и качествено, за да се установи честотата на употреба на ФЕ и стойността на оценката, чийто носител са те. Подходът към обекта на изследване е лингвокултурологичен и целта е да се покаже как се формира оценъчното съдържание на ФЕ в аксиологичен и емотивен план.

Обобщеният вид на данните от контент анализа показва, че в разгледаните МТ на български и словашки език екскерпираните фразеологизми от цитирана реч са с близък брой. В *dnvnik.bg* ФЕ са 25 в 15 новини (от общо 100 новини), а в *pravda.sk* – 22 ФЕ в 16 новини (от общо 100 новини).

Преди да пристъпим към същността на нашето проучване, е необходимо да се уточнят някои основни понятия, свързани с изследваната проблематика.

През последните десетилетия границите между журналисти и аудитория се скъсяват все повече. Приближаването се проявява отчетливо на ниво медиен текст, където навлиза лексика от различни сфери на употреба, най-вече от разговорната реч. За да обслужват в най-висока степен нуждите на своята разностранна аудитория, медиите³ „заговарят“ на нейния език. Така в научните среди през 90-те години на миналия век се утвърждава като отделно явление „езикът на средствата за масова информация (СМИ)“⁴. В него се допуска употреба на изразни средства като чуждици, жаргони, експресивна лексика и др., често присъщи на разговорната реч. Това се определя от тенденциите демократиза-

³ В нашето изследване *медия* се използва в най-тесен смисъл за означаване на „класическите и новите информационни и информационно-развлекателни масмедии – вестник, списание, радио, телевизия, базирани в интернет информационни и информационно-развлекателни медии“ (Добрева 2013: 56–57).

⁴ Езикът на СМИ (наричан също език на масмедииите и медиен език) представлява специална знакова система от смесен тип с определено съотношение на вербални и аудио-визуални компоненти, специфични за всяко от отделните средства за масова информация (печат, радио, телевизия, интернет) (Добросклонская 2008: 18–20).

ция и колоквиализация⁵ (вж. Ницолова 1999, Гецов 2000, Ефтимова 2014, Патраш 2019). В този ред от изразни средства могат да бъдат поставени и ФЕ. Те намират място в МТ – преимуществено в интерпретативните жанрове, но и в информационните⁶, за да предадат в синтезиран вид отношение и оценка към това, за което се говори, т.е. за да въздействат. А. Замбова отбелязва, че във ФЕ непосредствено се реализира съчетанието на експресия и стандарт – важни свойства на публицистичния стил, и затова тези езикови единици са типични за журналистическия дискурс (Замбова 2000: 91). Изследвайки езиковата игра в съвременната публицистика, Л. Цонева обръща внимание на ФЕ, които се употребяват в МТ след трансформиране – чрез изменения в семантиката или в структурата (разширяване или съкращаване на състава, замяна на даден компонент с друг, контаминация). Според нея най-чести са случаите на замяна на компонент от състава на ФЕ с друг, при което основното значение на изходната ФЕ се подчертава или се променя оценката, която съдържа (Цонева 2002: 127).

Освен целенасочено използване на присъщи на разговорната реч езикови изразни средства от страна на журналистите, в медийните жанрове присъстват и различни мнения. Те достигат във възможно най-чист вид до своя адресат чрез цитиране. Както изтъква А. Ефтимова, многоезичието в медийните жанрове е тяхна характеристика и „функцията им е да дават право на мнение на всички обществени прослойки, да осигуряват възможност всеки да изразява отношение към ставащото на свой „език“ спо-

⁵ Демократизацията на медийния език „се изразява в използване на елементи от сленга, от просторечието, вулгаризми, неологизми, диалектизми, чуждици; в навлизане на нестандартни явления в езика“. Колоквиализацията е доближаване на медийния език до разговорния вариант на книжовния език (Ефтимова 2014: 165–166).

⁶ Интерпретационните жанрове включват коментар, фийчър, интерпретативна кореспонденция и репортаж, интерпретативно интервю и др. Информационните жанрове включват новина (кратка и разширена информация), хроника, бюлетин, събитиеен репортаж и др. (повече вж. Е. Борисова 2013).

ред своите принципи и представи за нещата.“ (Ефтимова 2011). Цитирането е важна съставна част на информационните МТ, в частност на новините, с която се постига обективност. Именно при него се наблюдават най-честите употреби на фразеологизми (Добросклонская 2008: 99). Цитираната реч не принадлежи на журналиста, но присъствието ѝ в МТ легитимира достоверността на представената информация. В случаите, когато в цитираната реч присъстват ФЕ, тя се отличава с емоционалност и оценъчност, чрез които МТ може да предизвика в по-голяма степен въздействие върху читателя.

Приемаме понятието *медиян текст* в по-тесен смисъл като журналистически текст, подобно на Т. Монова (Монова 1999). Той е основно средство за производство на медийната индустрия, чрез което се постига езиково внушение, желан ефект върху аудиторията (Гузи 2005: 164).

Придържаме се към постановката на В. Н. Телия за *ФЕ като микротекстове*, които се включват в изказването като текст в текста заради многокомпонентната си същност. Те не толкова обозначават даден фрагмент от действителността, но и изразяват положително или отрицателно мнение на говорещото лице за обозначеното. В това се състои оценъчният характер на ФЕ. Той може да изразява и оценъчно, и емотивно отношение, които са част от съдържанието на съответно рационална и специфична емоционална (емотивна)⁷ оценка и произтичат от образната мотивираност на ФЕ (Телия 1996; СОВРЯ 1995: 13–15).

⁷ Проблемът за оценката в езика е сложен, тъй като езикът винаги предполага рационален аспект и в него не може да съществува чисто емоционална оценка. Рационално и емоционално обаче се изразяват по различни начини, макар разграничението им да е условно. Емоционалното се свързва с чувствата на субекта, а рационалното – с мнението му (Волф 2002: 40–42). В. Н. Телия разграничава емоционална и емотивна оценка, разглеждайки емотивната оценка в езика като отделен вид емоционално-оценъчно отношение. За разлика от емоционалната оценка, която описва чувства, емотивната цели да предизвика някакво чувство-отношение. Подробно вж. Телия 1996: 112–122.

Рационалната оценка е съждение за ценността на обекта, който се оценява от гледна точка на това какво е значението му за субекта. Тя представлява оценка мнение и е ориентирана спрямо битуващите в съответното общество норми. Тази оценка се разполага по оценъчна скала на оста добро (+) / лошо (-), като може да бъде и с неутрална позиция (~)⁸. Интерпретира се във вида „А (субект на оценката) счита, че Б (обект на оценката) е добър/лош“ (Волф 2002: 5–6). **Емотивната оценка** се наблюдава при повечето ФЕ под формата на одобрение или неодобрение на субекта към обекта, което се маркира в речниците като пренебрежително, иронично или друго отношение. Съгласува се с мотивационно-образния компонент в значението, който играе ролята на стимул за преживяване на някакво чувство-отношение. С емотивната оценка се цели въздействие върху адресата. Тя се наслагва върху рационалната и я усилва с помощта на споменатия емоционален стимул, като се предизвиква асоциация с образното възприемане на фразеологизма. Интерпретира се във вида „Представи си, че Х е такъв, сякаш е Y“ (Телия 1996: 111), т.е. обектът, за който се говори, е идентичен с образа в използваната ФЕ и тази асоциация предизвиква одобрение или неодобрение. За проявлението на двете оценки е важен контекстът, в който се използва ФЕ. „Знакът“ на оценката може да се променя в зависимост от пристрастието на говорещото лице и от това дали се говори за събеседника, за самия субект или за трето лице, друг обект.

При взаимодействието на оценъчно и емотивно, пише В. Н. Телия, като два типа субективно-модални отношения, се постига експресивността на ФЕ. Тя представлява усилване на възприемането чрез изразяване на емоционална реакция, която основно се предизвиква от образната мотивираност на ФЕ (Телия 1996:

⁸ Е. М. Волф представя оценката като вид модалност със специфична структура, която може да се изрази с формулата А г В. А е субект, от чиято гледна точка се поставя оценката, В е обект, за който се отнася оценката, а г е оценъчното отношение със значение „добро“/„лошо“ или „неутрално“ (Волф 2002: 11–17, 47–51).

112–122). Експресивността придава изразителност на речта, отделя я от неутралния регистър както чрез споменатата емоционална реакция, така и чрез стилистична неуместност на употреба на ФЕ или чрез проява на интензивност на дадено качество или действие в ниска или висока степен (Телия 1991: 7).

С оглед на казаното дотук ще проследим как се проявяват **оценъчността и експресивността** на ФЕ, употребени в МТ за политика като част от цитирана реч; каква е **образната мотивация** в основата на ФЕ, която провокира оценката; **как се разполага тази оценка на оценъчната скъла** съгласно нормата. За тази цел извеждаме оценъчно и емотивно отношение на фразеологизмите, като ги отбелязваме след примерите във вида: (О +/-) за оценъчно отношение като част от рационална оценка, и (Е +/-) за емотивно отношение като част от емотивна оценка. Субективната същност на оценяването предполага в известен смисъл и субективна интерпретация.

По-голямата част от ексцерпираните ФЕ на български език са свързани с нечие поведение, което говорещото лице не одобрява и счита, че е неприемливо спрямо нормата. Срещат се и ФЕ, които се отнасят до характеристика на някого или нещо: *По предложените схеми държавата само си измива ръцете* (О–)(Е–) *с така наречените гаранционни кредити* (dnevnik.bg, 01.04.2020); *Същите субекти сега потриват ръце* (О–)(Е–) *в очакване на новите „кредити“* (dnevnik.bg, 01.04.2020); *Лепите етикети* (О–)(Е–) *на хората в безсилието си да решите проблема* (dnevnik.bg, 06.03.2020); *Агресията в речта на политиците е прекрачила всякакви приемливи граници* (О–)(Е–) (dnevnik.bg, 14.02.2020); ... *недопустимо е в този тежък за целия народ момент някой да трупа печалби на гърба на* (О–)(Е–) *болестта и нещастieto на хората* (dnevnik.bg, 22.03.2020); ... *промяна, с която искаме тези, които са грабили родината ни, да бъдат съдени и развързваме ръцете* (О+)(Е+) *на прокуратурата* (dnevnik.bg, 14.02.2020); ... *ние днес приемаме точката и се включваме в общия хор* (О+)(Е+) *на подкрепящите* (dnevnik.bg, 12.02.2020).

Ще обърнем по-подробно внимание на някои примери, с които да илюстрираме модела за извеждане на оценъчно и емотивно отношение, респ. рационална и емотивна оценка в разглежданите ФЕ:

България има нужда една мощна извънпарламентарна опозиция да разбие статуквото, да хвърлим голям камък в блатото (dnevnik.bg, 16.02.2020).

С ФЕ *хвърлям камък в блатото* (разг. ‘Чрез думи или действия раздвижвам някаква среда, колектив и др., в който има нередности, консерватизъм, инертност’, РБЕ) се изразява положително оценъчно отношение (О+), което е изведено по следния начин: А (говорещото лице), счита, че Б (политическото положение в страната) е нещо лошо (асоциирано с *блато* – застояла, нечиста вода), но то може да бъде подобрено с настъпване на промяна, раздвижване (асоциира се с ефекта от хвърления камък). А вярва, че развитието е по-добро от застоя. Емотивното отношение също е положително (Е+), защото с изказването се цели създаване на представа, че средството за подобряване на положението е идентично с образа на камъка във ФЕ. Основната форма на ФЕ *хвърлям камък в блатото* е трансформирана чрез разширяване на компонентния състав с прилагателното име *голям*. Трансформирането оказва влияние върху емотивното отношение. То действа като интензификатор както на образната представа за камъка, така и за ефекта, който би създал той, ако бъде хвърлен в блато.

Агресията в речта на политиците е прекрачила всякакви приемливи граници (dnevnik.bg, 14.02.2020).

С употребата на ФЕ *преминавам всякакви граници* (неодобр. 1. ‘Прекалявам в постъпките си или в думите си; 2. Ставам прекален’; ФРБЕ) А (говорещото лице) заявява, че Б (речта на политиците) се характеризира с агресия и това е лошо спрямо приетата норма на поведение (О–). Емотивното отношение също е с отрицателен знак (Е–), тъй като чрез значението на ФЕ се цели изграждане на представа, че политиците са нарушители на установен ред, който има свои граници. ФЕ е употребена с разширен компонентен състав чрез добавянето на прилагателното

име приемливи. Тази трансформация се отразява върху оценъчното отношение, като усилва разминаването между коментираниято поведение и нормата.

В ексцерпиранияте ФЕ на словашки език от рубрика „политика“ употребените ФЕ също се отнасят предимно към нечие поведение или служат за характеристика на нещо или някого (*Robert Trump bol neuveriteľný muž – silný, láskavý a lojálny do špiku kostí* (O+)(E+) (pravda.sk, 16.08.2020); *Na jednej strane mu držím palce* (O+)(E+), *ale ťažko očakávať, že by dokázal osloviť všetkých voličov Smeru* (pravda.sk, 12.08.2018); ... *celý západný svet stojí na strane* (O+)(E+) *slobody a demokracie* (pravda.sk, 18.08.2020); *Je to taký výstrel do tmy* (O-)(E-) *a len zbytočný populizmus* (pravda.sk, 20.08.2020); *Podobne i občania Bieloruska snažiaci sa pokojne a odhodlane vymaniť zo štvrtstoročnej diktatúry muža, ktorý má na rukách krv* (O-)(E-) (pravda.sk, 19.08.2020).

Ще илюстрираме модела за извеждане на оценката (рационална и емотивна) във ФЕ с някои примери:

Moje obvinenie ... považujem za veľký problém, pretože som sa stal obeťou nechutnej hry niektorých ľudí, ktorým zjavne vadí, že oligarchom stúpame na otlaky ... (pravda.sk, 18.08.2020).

Контекстът на този цитат е свързан с отговор на Михал Мишкович – съветник на словашкия министър на финансите, на обвинение в конфликт на интереси. Той отрича това и заявява, че е станал жертва на хора, защитаващи олигарси, чиито интереси са възпрепятствани. ФЕ *stúpať niekomu na otlaky* (dotýkať sa citlivého miesta, KSSJ; близка до българската ФЕ ‘настъпя по мазола’) е със значение ‘докосна чувствително място’. А (говорещото лице) счита, че Б (предприемането на действия срещу олигарсите) е добро. В дадения пример значението на въпросната ФЕ се отнася за част от обществото, към която има отрицателна нагласа. Поради това оценъчното отношение е положително (O+), въпреки че причиняването на болка и дискомфорт на някого носи негативно усещане. Емотивното отношение предава одобрителната емотивна реакция (E+) на говорещото лице към изразеното действие чрез ФЕ. Създава се представата, че олигарсите изпитват физическа болка.

Babiš... zopakoval svoj odmietavý postoj voči utečeneckým kvótam. „Kvóty? Len cez moju mŕtvolu,“ povedal premiér s tým, že návrh takéhoto opatrenia je symptómom toho, že si niektoré štáty EÚ nevedia brániť svoje územie, svojich občanov a podmienky schengenského priestoru. (pravda.sk, 16.08.2020).

ФЕ *len cez moju mŕtvolu* (v nijakom prípade to nedopustím!, SSSJ; с еквивалент на български език ‘само през трупа ми’) се употребява в значение на остро несъгласие с осъществяването на нещо. От контекста става ясно, че то е свързано с нежеланието на чешкия премиер да приеме бежанци в страната си, виждайки в това заплаха за сигурността на гражданите и територията на Чехия. Оценъчното отношение приемаме за положително (O+), тъй като А (говорещото лице) счита, че Б (недопускането на квотите за бежанци) е добро. Чрез значението на употребената ФЕ се заявява жертвоготовност и защита на „своето“ (доброто) от „чуждото“ (лошото)⁹. Емотивното отношение е абсолютно неодобрение (E–), което се поражда от образа на мъртвото тяло.

Ak sa vôbec máme v Národnej rade o niečom baviť, boli by to šialenstvá, ktoré navrhuje vláda v súvislosti s preverovaním diplomov. To je taký nezmysel ako voda v prútenom koši (pravda.sk, 03.07.2020).

Контекстът на цитирания пример е свързан с предложението на словашкото правителство за проверяване на дипломи за висше образование. Говорещото лице възприема това като глупост и го сравнява с ФЕ *ako v koši voda* (o niečom neistom, pomínutel'nom, SSSJ; в превод ‘като вода в кош’) със значение ‘нещо несигурно, временно’. Оценъчното отношение е отрицателно (O–) и се интерпретира като: А (говорещото лице) счита, че Б (правителственото предложение) е лошо (*kato кош с вода* – несигурно и безсмислено). Емотивното отношение е неодобрително (E–), породено от образната представа за невъзможно запълване на нещо пропускливо с течност. ФЕ е трансформирана чрез разширяване на компонентния състав и промяна в словоредата. Добавеното при-

⁹ За връзката между бинарните опозиции свой: чужд и добър: лош вж. М. Илиева (Илиева 2004).

лагателно име *prútený* ('плетен от пръчки, тръстика') обогатява образа на плетения кош, като акцентира върху неговата пропу-скливост и по този начин затвърждава отрицателната конотация.

Както вече стана дума в началото, образността и оценъч-ността на ФЕ се намират в тясна връзка. В разгледаните приме-ри от български и словашки МТ образността на голяма част от ексцерпираните ФЕ (36%) е свързана с човешкото тяло и негови части. От тях ФЕ с телесен (соматичен) компонент на българ-ски език са: *забивам нож в гърба, измивам си ръцете, потри-вам ръце, тупам по гърба, на гърба на нкг, развързвам ръцете, идва ми на акъла, вадя скелети от гардероба*. От примерите на словашки език соматични са следните ФЕ: *vidiet' na vlastné oči* (видя с очите си), *držat' palce* (стискам палци), *ruky od'at'* (от-режа ръцете), *mat' na rukách krv* (имам кръв по ръцете), *len cez toju mrtvolu* (само през трупа ми), *s ťažkým srdcom* (с тежко сърце), *do špiku kostí* (до мозъка на костите), *zobrať z ruky* (взе-ма от ръцете), *stúpať na otlaku* (настъпя по мазола). Образът на ръцете присъства най-често, като се среща и с положително, и с отрицателно оценъчно и емотивно отношение. Вероятно това е свързано с очакванията за действие в политическата сфера, а ръ-цете са основен „инструмент“ за физическо действие на човека, притежаващи голяма енергия и сила. Затова, когато са свобод-ни (*развързвам ръцете*) или свити, за да запазят силата си (*držat' palce*), оценката във ФЕ и изразеното отношение са положител-ни. Когато действието им е възпрепятствано (*ruky od'at'*), омърсе-ни са (*mat' na rukách krv*) или лишени от това, което е било в тях или по тях (*zobrať z ruky, измивам си ръцете*), оценката във ФЕ и изразеното отношение са отрицателни.

Резултатите от направения дотук анализ очаквано показват, че по-голямата част от ФЕ, употребени в дадените МТ за полити-ка, са с отрицателна оценъчност. Свързани са основно с обозна-чаване на поведение и характеристика на лице или на явление, събитие. Повечето ФЕ с положителна оценъчност се отнасят за самото говорещо лице, като най-често обект на оценяване също са поведение или характеристика. Соматизмите са сред харак-

терните образи, намиращи се в основата на разгледаните ФЕ, при което се откроява образът на ръката. Именно образността е най-честият начин за проява на експресия чрез ФЕ в анализирания материал. В примерите на български език преобладават ФЕ с ниска експресивност, докато в тези на словашки език има по-голям брой ФЕ с висока експресивност.

БИБЛИОГРАФИЯ

Борисова 2013: Борисова, Е. *Система на медийните жанрове*. Шумен. // **Borisova 2013:** Borisova, E. *Sistema na mediynite zhanrove*. Shumen.

Волф 2002: Вольф, Е. М. *Функциональная семантика оценки*. Москва: УРСС Эдиториал. // **Volf 2002:** Volyf, E. M. *Funktsionalnaya semantika otsenki*. Moskva: URSS Эдиториал.

Гецов 2000: Гецов, А. *Езикови манипулации в спортната преса*. Велико Търново: Фабер. // **Getsov 2000:** Getsov, A. *Ezikovi manipulatsii v sportnata presa*. Veliko Tarnovo: Faber.

Добрева 2013: Добрева, Е. *Тезиси по теория на масовата комуникация*, Шумен: ШУ „Епископ Константин Преславски“. // **Dobreva 2013:** Dobreva, E. *Tezisi po teoria na masovata komunikatsia*, Shumen: ShU „Episkop Konstantin Preslavski“.

Добросклонская 2008: Добросклонская, Т. Г. *Медиалингвистика: системный подход к изучению языка СМИ*. Москва. // **Dobrosklonskaya 2008:** Dobrosklonskaya, T. G. *Medialingvistika: sistemnyy podhod k izucheniyu yazyka SMI*. Moskva.

Ефтимова 2011: Ефтимова, А. Медийна езикова вакханалия – В: *Медии и обществени комуникации*, №8. Изд. УНСС; Алма комуникация. <www.media-journal.info> [16.09.2020] // **Eftimova 2011:** Eftimova, A. *Mediyna ezikova vakhanalia* – In: *Medii i obshtestveni komunikatsii*, №8. Izd. UNSS; Alma komunikatsia. <www.media-journal.info> [16.09.2020].

Ефтимова 2014: Ефтимова, А. *Медиян език и стил: теория и съвременни практики*. София: УИ „Св. Климент Охридски“. // **Eftimova 2014:** Eftimova, A. *Medien ezik i stil: teoria i savremenni praktiki*. Sofia: UI „Sv. Kliment Ohridski“.

Замбова 2000: Замбова, А. *Манипулативни езикови стратегии в печата*. София. // **Zambova 2000:** Zambova, A. *Manipulativni ezikovi strategii v pečata*. Sofia.

Илиева 2004: Илиева, М. *Българинът в своите местоимения*. В. Търново: УИ „Св. св. Кирил и Методий“. // **Иlieva 2004:** Иlieva, M. *Balgarinat v svojeite mestoimenia*. V. Tarnovo: UI “Sv. sv. Kiril I Metodij”.

Монова 1999: Монова, Т. *Медиатекстът, Парадокс*. // **Монова 1999:** Monova, T. *Mediatekstat, Paradoks*.

Ницолова 1984: Ницолова, Р. *Прагматичен аспект на изречението в българския книжовен език*. София: Народна просвета. // **Nitsolova 1984:** Nitsolova, R. *Pragmatichen aspekt na izrechenieto v balgarskia knizhoven ezik*. Sofia: Narodna prosveta.

Ницолова 1999: Ницолова, Р. Основни тенденции в развитието на българския печат след 1989 г. – В: *Медиите и езикът им/ни*. София: ЕТО, 114–121. // **Nitsolova 1999:** Nitsolova, R. Osnovni tendentsii v razvitiето na balgarskia pechat sled 1989 g. – In: *Mediite i ezikat im/ni*. Sofia: ЕТО, 114–121.

Петрова 2014: Петрова, А. *Фразеологията на балканските езици. Проблеми и перспективи на съпоставителното изследване*. Пловдив: Астарта. // **Petrova 2014:** Petrova, A. *Frazeologiyata na balkanskite ezitsi. Problemi i perspektivi na sapostavitelното izsledvane*. Plovdiv: Astarta.

Телия, Графова 1991: Телия, В. Н., Графова Т. А. и др. *Человеческий фактор в языке. Языковые механизмы экспрессивности*. Москва. // **Telia, Grafova 1991:** Telia, V. N., Grafova T. A. i dr. *Chelovecheskiy faktor v yazyke. Yazykovыe mehanizmy ekspressivnosti*. Moskva.

Телия 1996: Телия, В. Н. *Русская фразеология*. Москва. // **Telia 1996:** Telia, V. N. *Russkaya frazeologia*. Moskva.

Цонева 2002: Цонева, Л. *Езиковата игра в съвременната публицистика*. Велико Търново: Фабер. // **Tsoneva 2002:** Tsoneva, L. *Ezikovata igra v savremennata publitsistika*. Veliko Tarnovo: Faber.

Гузи 2005: Guzi, L. Mediálny text ako prostriedok jazykovej sugescie. In: *Médiá a text*. Ed. Juraj Rusnák – Michal Bočák, Prešov: Prešovská univerzita, 163–173.

Патраш 2019: Patráš, V. Hovorovost' a štylistika online alternatívnej tlače. In: *Jazykovedný časopis*. Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra Slovenskej akadémie vied. SAV. Vol. 70 Issue 3, 591–606.

БФСРЯ 2006: Телия, В. Н. (ред.). *Большой фразеологический словарь русского языка*. Москва: АСТ-Пресс книга. // **BFSRYa 2006:** Telia, V. N. (red.). *Bolyshoy frazeologicheskiy slovary russkogo yazyka*. Moskva: AST-Press kniga.

РБЕ: *Речник на българския език*. София: Изд. на БАН. // **RBE:** *Rechnik na balgarskiya ezik*. Sofia: Izd. na BAN. <<http://ibl.bas.bg/rbe/>> [05.09.2020]

СОВРЯ 1995: Телия, В. Н. (ред.). *Словарь образных выражений русского языка*. Москва. // **SOVRYa 1995:** Telia, V. N. (red.). *Slovary obraznykh vyrazheniy russkogo yazyka*. Moskva.

ФРБЕ 1974–1975: Ничева, К., Спасова-Михайлова, С., Чолакова, Кр. *Фразеологичен речник на българския език*, Том 1–2. София: БАН. // **FRBE 1974–1975:** Nicheva, K., Spasova-Mihaylova, S., Cholakova, Kr. *Frazeologichen rechnik na balgarskia ezik*, Том 1–2. Sofia: BAN.

KSSJ: *Krátky slovník slovenského jazyka*, Jazykovedný Ústav Ludovíta Štúra. <www.juls.savba.sk/kssj_4.html> [11.08.2020].

SSSJ: *Slovník súčasného slovenského jazyka*, Jazykovedný Ústav Ludovíta Štúra. <www.juls.savba.sk/pub_sssj.html> [05.08.2020].